

Israel Kirzner'in Arz ve Talep Kanunu Üzerine*

James C. W. Ahiafor**

Israel Kirzner, arz ve talep eğrileriyle piyasa fiyatının belirlenmesinde “tam rekabet”, hatta daha kötüsü tam bilgiyi her zaman varsaydığı için klasik iktisat ekolünü temsil etmemektedir.¹ Klasik ders kitabı yaklaşımı... Bir şekilde örtülü ya da açık olarak piyasa denge fiyatının eş anlı olarak (ya da en azından çok hızlı bir şekilde) oluşturulduğu tam bilgi varsayımına dayandırılmıştır. Aksine, arz ve talep kanununun Avusturya Ekolü versiyonu evrensel tam piyasa bilgisi (geleneksel ekonomiye hâkim olan varsayım) varsayımına güvenmekten kaçınır.²

Klâsik iktisat, yukarıya doğru eğimli arz ve aşağıya doğru eğimli talep eğrilerini, basit olarak, piyasa katılımcılarının net kazançlarının takibini temel kişisel çıkarlarını yansıtmada kullanır. Yani, satıcılar belli bir zaman diliminde daha yüksek miktar sunmak için daha yüksek fiyat ararlar ve alıcılar da belli bir zaman diliminde daha fazla satın alabilmek için daha düşük fiyat isterler. Bütün bu tür pazarlıklar piyasa katılımcılarının sahip oldukları bilgi ölçüsünde yapılır. Ancak, satıcı ve alıcıların bir

** *Hayward California State Üniversitesinde Ekonomi Bölümü Başkanı.*

¹ Bkz. Israel M. Kirzner, “The Law of Supply and Demand”, *Ideas on Liberty*, Şubat 2000, pp. 19-21.

² Bkz. Israel M. Kirzner, “Entrepreneurial Discovery and the Law of Supply and Demand”, *Ideas on Liberty*, February 2000, pp. 17-19.

kısının tam ve mükemmel bilgiye sahip olması konusunda ısrar yoktur.

Bu nedenle finans piyasalarında “sermaye” ve tasarruflar için pozitif eğimli piyasa arz eğrisi vardır demek, basit olarak, insanların veya finansal kurumların daha yüksek faiz oranları olduğunda kredi için daha fazla fon sunmayı isteyecekleri anlamına gelir. Benzer şekilde, “sermaye” ve tasarruflar için negatif eğimli talep eğrisi çizmek, düşük faiz oranları teklif edilirse borç alanlar tarafından daha fazla kredi alınmasını önermektir. Borç verenlerle alanların bu tür zıt eğilimlerinden klâsik ve neoklâsik iktisatçılara göre faiz oranları, “sermaye” ve ödünç verilebilir fonların arz ve talebi ile belirlenir. (Birçok Avusturyalının tanımadığı bir açıklama.³) Arz ve talep modelinin aynısı, tam bilgi varsayımına başvurmadan, farklı mesleklerdeki ücret oranlarının veya farklı konut piyasalarındaki kira oranlarının belirlenmesinde de kullanılabilir.

Çok az klâsik iktisatçı tam rekabetçi piyasa fiyat belirleme modelinin gerçek piyasa koşullarını tatmin edici bir şekilde temsil ettiğine inanır ve tam bilgi varsayımına başvurur. Daha doğrusu, prensip olarak, oligopolistik ve monopolistik rekabeti düşünürler. George Stig-

³ James C. W. Ahiafor, “Austrian Capital Theory: Help or Hindrance?”, *Journal of the History of Economic Thought*, Fall 1997,

ler'in işaret ettiği gibi, "değişen bir ekonomide gelecek için tam bilgi varsayımı uygun görünmüyor. İnsanlara böylesi bir kehanet yeteneği bahsetmek, sadece yanıltıcı olmaz; aynı zamanda, çoğu zaman insanlara gelecekteki bir olayın öngördürülmesi tutarsız da olacaktır."⁴ Şimdi birçok ders kitabı tam rekabetçi firmalardan ziyade, fiyatı veri kabul eden firmalardan bahseder. Paul Samuelson ve William Nordhaus, tam rekabet modelini öğrettikten sonra tam bilgi varsayımına başvurmadan şunu belirtirler: "Katı tanımıyla Amerikan ekonomisindeki çok az piyasa tam rekabetçidir ve Amerikan ekonomisine bir pencereden baktığımızda, bununla birlikte, bu tür durumların (tam rekabet ve tam tekel) nadir olduğunu ve muhtemelen bu iki uç arasında değişen çeşitli eksik rekabete sahip göreceksiniz. Birçok endüstri birbiriyle rekabet eden az sayıdaki firmalardan oluşmuştur."⁵

Marshall ve Mill

Klâsik iktisatçılar ve Alfred Marshall gibi ilk neoklâsikler, "tam rekabet" varsayımına başvurmaksızın piyasa denge fiyatının arz ve talep vasıtasıyla belirlendiğini tartışmışlardır. Böylece klâsik değer teorisini özetlerken J.S. Mill şunu belirtir:

Eğer talebi arza eşit kılacak doğal değerden (uzun vadeli ortalama maliyet, normal kârlar dahil) farklı bir değer (fiyat) gerekli olursa piyasa fiyatı doğal fiyattan sapacaktır. Malın doğal değeriyle satıldığı zamanki arz ve talep dengesi, bu mal için varolan tecrübeyle bulunur. Eğer arz, talepten eksik ya da fazlaysa, bu kazaen böyledir ve yine arz normal kâr oranında talepten daha az ya da daha çoğunu karşılayabilir ki bu da, serbest ve ak-

tif rekabette uzun vadede süregelen bir durum olmaz.⁶ (vurgu benim)

Marshall, serbest rekabetten ve daha ziyade sanayi ve girişimin özgürlüğünden bahseder ve rekabeti, herhangi bir şeyin alım ve satımı için fiyat tekliflerini referans alarak insanların birbirleriyle yarışması olarak ifade eder.⁷

Ayrıca çok iyi biliniyor ki, modern tam rekabetçi modelde firmalar veya satıcılar rekabet etmezler. Onlar rekabetin iki temel aracı olan fiyatları ve ürün kalitesini değiştiremezler: "Tekel ve tam rekabet kavramlarının ikisinin de tanımından rekabetçi davranış olanağının silinmesi önemli bir özellik olurken, işadamları tarafından gerçekleştirilen her rekabet hareketinin ekonomi teorisinde belli bir tekel gücünün delili olması ekonomi bilimindeki büyük paradokslardandır."⁸ Dahası "teorik tam rekabet kavramı genel kabul görmüş rekabet kavramıyla taban tabana zıttır."⁹

Bu yapıların faydalı olabilmesi için Kirzner, klâsik iktisattaki denge fiyatının belirlenmesini göstermede, piyasa arz ve talep eğrilerinin kullanılmasının yalnızca tam rekabet varsayımını değil aynı zamanda tam bilgi varsayımını da gerektirdiğindeki ısrarını kanıtlaması gerekir.

* "Israel Kirzner on Supply and Demand", *Ideas on Liberty*, Temmuz 2000, ss. 23-24.

Çeviren: Ertuğrul Acartürk

⁴ George J. Stigler, "Perfect Competition, Historically Contemplated", *Journal of Political Economy* 65 (1) 1957, ss. 1-17.

⁵ Paul A. Samuelson ve William D. Nordhaus, *Economics*, 16th ed., (New York: Irwin-McGraw-Hill, 1998), ss. 155,170.

⁶ John Stuart Mill, *Collected Works*, vol. 3, J. M. Robson, ed. (Toronto: University of Toronto Press, 1965), s.457.

⁷ Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 8th ed. (Philadelphia: Porcupine Press, 1990 (1920)), ss. 10, 4.

⁸ Paul Mc Nulty, "Economic Theory and the Meaning of Competition", *Quarterly Journal of Economics*, 82 (4) 1968, s. 641.

⁹ S. Charles Maurice, Christopher R. Thomas, and Charles W. Smithson, *Managerial Economics*, 4th ed. (Homewood, Ill.:Irwin, 1992), s.431.